

sobre aquest significat, i les variants de campana i dels seus tocs en *AlcM* (§ 2) i sobretot en *DAG*, § 5 *Senyer* 'constructor de campanes' [Ss XIV-XV, *AlcM*]

Però també podia ser ne una de petita i molt tritllejadora. era el «*seny del lladre*». «Entre los *senys* menors n'hi havia un de petit, conegut per *seny del ladre* ---» Bna. 1454 (CaCandi, *MiscHicCat.* II, 200). També usaven la campaneta d'aquest nom per tocar a queda quan es feia negra nit: «que null hom no vaja per la Ciutat menys de lum, o de foc, del *seyn del Ladre* callat, tro a la esquella de la Seu» Bna, S XIV (BABL XI, 305). manaven que des de l'acabament (*callat*) del tritlleig d'aquest *seny* s'hagués d'anar amb lum encès pels carrers, fins que l'*esquella de la Seu* sonés a l'alba; i així servia per indicar l'hora d'un fet: «dissabte a hora del *seny del ladre*, a 19 dies d'octubre del any 1387 (CaCandi, *MiscHicCat.* I, 258) L'explicació del nom pot ser la que donaren Ed. Toda i Roca i Florejach (veg *DAG*, p. 244b) perquè usaven aquesta campana per recollir-se, evitant l'atac de lladres; o seria perquè era la més adequada per cridar de pressa el sometent quan s'havia d'agafar un malfactor que s'escapava?

SIGNUM per a 'campana' tingué ús molt vast Ja figura en el S. VI, en Gregori de Tours: «Adtigerunt ad urbem, dum per plateam praeterirent, *signum* ad matutinum motum est —erat enim dies dominica—», *Historia Francorum* (III, 15; també I, II, c. 23, i en *De Miraculis Sti Martini* I, II, c. 45); Polge cita *signum* c. 1140 en el *Cart Negre* d'Auch, i *senh* (en part amb grafia *sey*), en diversos textos gascons antics: els *Comptes de Riscle*, els *Arch Hist de la Gironde*, en textos bearnesos del S. XV, i un altre del XVI o XVII (*Mélanges Phil Gersoise* 1960, 16); avui figura encara com a antiq en els diccs bearnesos Del bearnès passà al basc suletí *zeñu* «señal, campana», junt amb *zeñhare* «marca, señal» (< SIGNALE) Mitxelena, *FonHistVca*, 222

Una altra romanalla de *seny* 'senyal', deu trobar se en la locució *a seny* o *ple a seny* 'ple fins al capdamunt', ja en Lab 1840 «*a seny*; o *a-seny-a-seny*: ple fins a no cabre més. *hasta el tope*. ad summum usque»: «se miravan les grans tenalles, *plenes, a seny*, d'un oli que semblava or vell fos», J M Valls i Vicens (*Del Bosch, Lo Segador*, 22), «la tramuntana --- ahir va volcar dos carros *a seny*, d'userda», «dos baguls fins *a seny* té, de roba», Pous i Pagès (*Quan se fa nosa*, 14, 63); «Arbret, vesc --- Això mancava només? Jo tenia una guardiola, *a seny*, de moneda Si ara no la trencava, ni mai! De seguit vaig oferir-me a comprar tot el vesc que necessitàvem», Ruyra (*La Parada*, 13) Suposo que seria originàriament 'fins al senyal de càrrega màxima' i que provindria del llenguatge dels carregadors de les nostres naus medievals. Germen que degué trobar se també en italià antic: «quella festa, quell'allegrezza --- che noi potissimo, senza trapassare in alcuno atto il *segno* della ragione, prendessimo», *Decam* (ed 1961), introd., 15 23

DERIVATS

Senyera [fi S. XIII]: «Enviam a dir al Rey [Çaén]

e a Raiç Abulhamalet —per tal que sabessen los cristians que nostra era València, e que negun mal no ls faessen— que metessen nostra *senyera* en la torre que ara és del Temple», Jaume I (§ 281, p. 319); «Crou, plus resplandent que totes les esteles --- salva la present compa<n>ya que és ajustada vuy --- e és assignada a la tua *se<n>yera!*», *VidesR*, 201v1, n. 21 (on crec trad. *vexillum*, cf. 607.23); doc. de 1369 on un *sartre* fa la *senyera* i posa flocadures a la *croça major* de la Seu de Girona (Serra Ràfols, *VII Congrès Hic Cor Ar*, 570); veg. supra (a *seny* 'campana') Vic 1385; i en Lull, Desclot, Muntaner, i docs. dels segles XV i XVI Encara que Belv. el declarés «ant», que no ho era gaire (*senyera* relíquia santa a Casa la Ciutat de València), el fènix s'ha alçat més fort que mai: «Per damunt dels nostres cants, / aixequem una *senyera*, / que els farà més triomfants!» (JMaraçall, LMillet, 1891 ---).

Per una estrambòtica identificació amb el cat. *senyera*, uns pocs pedants han usat recentment en català un adjectiu calcat del cast. *señero* 'significat, notable, singular' (mot cast. antic que en aquesta llengua s'ha posat últimament de moda, provinent del ll. SINGÜLAPIS, com *uña* de UNGULA); amb horror el lleigeixo en les notes que posa el Sr. J. Torrent i Fàbregas a l'*Epistolari* de Verdager (p. ex vol. V, 35, n. 5) — no és ell l'únic, però sembla que li ha fet peça, perquè ho escriu repetidament No vaciïlo a posar-ho en el costell de la vergonya, perquè fóra una ignominia de la nostra llengua i la nostra cultura literària, que no morís ràpidament un barbarisme desusat, i tan detonant com escandalós.

+*Senyerer* 'potaestendard': «lo *se<n>yerer* pres la *se<n>yera*, e s pausà entre los cavallers», *Vides de Sants Rossell*, 207r1 (trad. «signifer vexillum arripiens ---» 630 12). s'anticipa en un segle a l'oc. ant. *senberier* (*Guerra de Navarra, PSW*); en català la dissimilació el convertí més tard en *senyaler* (del qual a l'E. Mj. no se separava *senyàrer* en cat. or. més que per la *r-*) incorporant-lo al grup dels derivats de *senyal*, al qual no pertanyia en l'aspecte semàntic.

Senyar v. del ll. SIGNARE 'assenyalar', 'signar' [fi segle XIII]: a) intr. 'assenyalar, signar (cap a un indret)' «un home amava una fembra, a la qual dix que més l'amava que nulla fembra, e la fembra li demanà per què la amava més que altra fembra; e ell respòs: per ço que era pus bella; la fembra *senyà* ab sa mà a una part, dient que en aquella part n'avia una pus bella» ['l'home cau en l'enginyós parany de prova, es gira i mira cap allà i li retreu ella] «que si altra n' hagués pus bella, que aquella amata», i «per açò significà que no la amava perfectament», Lull (*Blanq* II, 151.1); JMarc, 761; *senyi*, *senyé*, *senye*, *senya(r)*, Aversó, *Torc*, 561 4, 951 3 etc.; «anà-se n devés la plaça, e lo batlle ere al sòl de les grases e *çenà*-li ab la mà, e abdós ysqueren-se de la vilà», Segarra, a. 1396 (Guardalada, *BABL* x, 422)

b) En construcció transitiva, és 'marcar amb un senyal': «que ls còssols de Perpenyà, o aquels en qui l(s) comanaran, tengen lo puntor ['punxó'], ab lo qual to-